

Eerder verschenen van deze auteur

De Heks
Vals Spel
De Terugkomst
Kwetsbaar

DE VIJAND

Brave New books

Eerste druk 2020 © Geert Fokkens
Coverfoto: © NL.Depositphotos
ISBN: 978-94-640-5768-3

Uitgeverij: Brave New Books (onderdeel van Singel Uitgeverijen, Amsterdam)
www.bravenewbooks.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, internet, of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

GEERT FOKKENS

Uit de serie

RP-WESTERLEE

DE VIJAND

Hoofdstuk 1

Toen Douwe Rademaker die maandagmorgen de nauwe kamer van het posthuis van Westerlee betrad was hij zich van twee dingen pijnlijk bewust. Het ene was dat dit zijn eerste werkdag was na zijn vakantie en dat hij die met tegenzin begon.

Het andere was de oorverdovende herrie die hem vanuit een hoek van de toch al kleine ruimte tegemoetkwam. Tijdens zijn twee weken lange afwezigheid had de verbindingdienst een telexapparaat geplaatst en die was net bezig om een ware papierstroom uit te braken, hetgeen bepaald niet geruisloos verliep.

Hij hoefde zijn uniformjas niet uit te trekken om de doodeenvoudige reden dat hij die niet aan had. De nacht had niet de noodzakelijke koelte gebracht. Daarom was het warm en zwoel op die vroege augustusmorgen en zijn overhemd plakte nu al aan zijn huid.

Het warme weer zorgde er ook voor dat hij moeite had om de draad van het dagelijkse leven weer op te pakken. De vakantie had hem veel te kort geduurd. Hij dacht eraan terug terwijl hij met zijn handen in zijn zakken naar het ratelende verbindingsmiddel stond te kijken.

Voor het eerst sedert jaren, eigenlijk sinds zijn scheiding, was hij met vakantie gegaan. Hij had er nooit behoefte aan gehad. Daarentegen had hij zich op zijn werk gestort en dat had zo zijn gevolgen gehad. Maar dankzij Aaf was het er nu toch van gekomen. Samen hadden zij een zomerhuisje gehuurd in Hulshorst, een plaatsje op de Veluwe ergens tussen Harderwijk en Nunspeet.

Het waren twee onvergetelijke weken geworden. Zij hadden hetzelfde prachtige weer gehad dat nu nog steeds over Nederland heerste. Ze hadden veel gefietst door de prachtige omgeving. En veel hadden ze met elkaar gepraat, lange diepgaande gesprekken. En zij waren nog dichter naar elkaar toegegroeid. Zij hadden zelfs een trouwdatum afgesproken.

Aaf had ervoor gezorgd dat hij ervoer wat hij al die jaren had gemist. Maar hij had zich ook heel erg om zijn aanstaande bruid bekommerd, want ook voor haar was dit de eerste vakantie sinds jaren. Tijdens Berends ziekte was het er natuurlijk niet meer van gekomen en nu ging zij voor het eerst met een andere man. Hij had beseft wat dit voor haar betekende en hij was begripvol en teder voor haar geweest. En zij had zijn liefde dankbaar beantwoord en dat maakte deze vakantie voor beiden een van de gelukkigste periodes in hun leven. En daarom was het dan ook erg moeilijk om na die gelukzalige dagen weer gewoon aan het werk te gaan. Hij glimlachte meewarig voor zich heen. Hij moest er even doorheen, beseft hij. Eenmaal op dreef zou het wel weer gaan.

Het apparaat was eindelijk klaar met het uitspugen van papier en hij scheurde het van de rol. Het was inmiddels meer dan twee meter lang en terwijl hij het uitspreidde op het bureaublad zag hij dat het de dagelijkse meldingsrapporten betroffen die inmiddels het gehele voorgaande weekend besloegen.

Dat was het voordeel van de telex. Het tijdrovende rondbrengen en ophalen van de rapporten en berichten door de vrij uitgestrekte landgroep werd nu overbodig. De telex zelf was niet nieuw, maar tot nu toe stond er alleen een op het groepsbureau in Scheemda. Van daaruit moesten dan alle berichten en rapportages worden rondgebracht. Nu niet meer, dus.

Hij ging achter het bureau zitten om de rapportages door te nemen. Terwijl hij begon te lezen miste hij iets. Hij keek op.

Koffie! Dat was het. Er was geen koffie!

Natuurlijk niet. Jan en Margreet waren nu met vakantie, dus moest hij nu zelf voor zijn natje en droogje zorgen. Hij had er helemaal niet aan gedacht toen hij van huis vertrok. Met een zucht besloot hij om de surveillance straks langs het winkeltje van Aaf te laten lopen zodat hij bij haar even een bakje kon drinken.

Hij boog zich weer over de rapportages.

Die gingen niet alleen over Westerlee. Alle gebeurtenissen binnen de hele regio werden vermeld, onderverdeeld naar de betreffende bewakingsgebieden met de bijbehorende posthuizen. Zo viel het hem op dat er in het afgelopen weekend twee keer sprake was geweest van veediefstal binnen de landgroep. In de nacht van vrijdag op zaterdag was er vee gestolen uit een weiland bij Nieuw-Scheemda. En op deze maandagochtend vroeg, dat was het laatste bericht dat was uitgeprint, had een boer in Zuiderveen bij het melken moeten constateren dat zijn stapel van achtentwintig koeien was gehalveerd.

Hij fronste zijn wenkbrauwen. Veediefstal? Hij kon zich niet herinneren dat zich dat sedert de oorlog in Groningen had voorgedaan.

Hij stond op en pakte de map waarin de dagrapporten werden bewaard. Al bladerend zag hij dat er tijdens zijn vakantie al drie eerdere gevallen van veediefstal hadden plaatsgevonden, allemaal in of in de omgeving van de landgroep Scheemda. Het kon niet anders dan dat er een bende actief was.

Hij ging weer zitten en leunde achterover met zijn handen op zijn achterhoofd en dacht na.

Het moest toch niet zo moeilijk zijn om zo'n bende in deze contreien te traceren. Hij besloot om er met zijn groepscommandant Fokko Mulder over te hebben. Hij begon al een soort plan uit te broeden toen de telefoon ging. Hij viste de hoorn van de haak. "Rijkspolitie Westerlee, goedemorgen."

Op datzelfde moment begon het telexapparaat weer te ratelen. Hij kon de persoon aan de andere kant van de lijn amper horen. "Hallo! Ik versta u slecht!" riep hij en hij legde zijn hand over zijn linkeroor. "Hallo! Bent u er nog?"

"Ja, Dietrich Höhne hier. Verstehst du nicht?"

"Ha, Dietrich. Ja, ik hoor je," brulde Douwe in de hoorn.

"Wat een lawaai is het daar bij jullie," riep Höhne terug.

"Dat komt door de telex!" schreeuwde Douwe, maar op dat moment hield het onding plotseling op zodat zijn stem potsierlijk hard door de kleine kamer klonk.

"Mann, mann," antwoordde Höhne, "schrei doch nicht so! Mein Ohr tut weh!"

“Sorry,” zei Douwe, “maar als onze telex begint te ratelen vergaat je horen en zien in deze kleine ruimte.”

Hij hoorde Höhne lachen. Het probleem was hem niet onbekend.

Dietrich Höhne was een Duitse collega. Hij deed dienst als Gruppenführer (brigadier) bij de Grenzpolizei en had zijn standplaats in Leer, vlak over de grens bij Nieuweschans. In het verleden hadden zij wel vaker met elkaar samengewerkt en daarbij ook mooie zaken opgelost. Daarbij was hun onderlinge verstandhouding tot een hechte vriendschap uitgegroeid.

“Leuk dat je belt, Dietrich. Wat kan ik voor je betekenen?”

“Ik had al eerder geprobeerd je te bellen,” zei Höhne, “maar het bleek dat je met vakantie was.” Het dialect waarin Höhne sprak lijkt erg veel op het Oost-Gronings zodat beide mannen in hun eigen taal goed met elkaar konden praten.

“Ik hoop dat je een fijne vakantie hebt gehad.”

“Een héél fijne vakantie,” antwoordde Douwe, “zo fijn dat ik moeite heb om weer op gang te komen.”

Hij kon Höhne horen grinniken. “Ja, ja, so geht das.”

“Maar jij belt mij vast niet op om te informeren of ik een goede vakantie heb gehad,” merkte Douwe op.

“Nee, beste vriend, jij hebt gelijk. Eigenlijk heb ik een verzoek aan jou en ik zeg er meteen bij dat het een bizar verzoek is.”

Douwe werd meteen nieuwsgierig. “Bizar? Verklaar je nader, Dietrich.”

“Wel, het betreft een raadselachtig geval van overlijden, waarschijnlijk zelfs van een moord.”

“Ik heb in mijn carrière heel wat moordzaken behandeld,” merkte Douwe op, “dus moet het wel heel erg vreemd zijn wanneer ik het bizar ga vinden.”

“Nou, hou je dan maar vast, want in dit geval heeft het plaatsgevonden in jullie gebied. In Oude Pekela.”

“Nou, en?”

“Het betreft de dood van een Duitse militair, eigenlijk een militaire arts.”

“Ik heb ergere dingen meegemaakt,” antwoordde Douwe uitdagend.

“Zeker,” beaamde Höhne, “maar in dit geval is het gebeurd tijdens de oorlog, in 1943.”

Het was even stil.

“Oh!” zei Douwe toen.

“Inderdaad, oh,” zei Höhne. “Ik wil je graag alle details vertellen maar het lijkt mij beter om dat niet via de telefoon te doen. Schikt het dat ik vanmiddag bij je langskom?”

Toen Höhne was uitgesproken stond Douwe op en schonk voor hen beiden een kop koffie uit de thermoskan die hij dit keer van huis had meegenomen.

Nadat hij weer achter z'n bureau was gaan zitten zette hij zijn vingertoppen tegen elkaar en dacht na. “Dus die, hoe heet ie ook alweer...?”

“Müller, Sepp Müller,” zei Höhne behulpzaam.

“Die Müller is door messteken om het leven gekomen. Waarom wordt er dan aan moord getwijfeld?”

Höhne roerde in zijn koffie. “Omdat de bezettingsautoriteiten dat hebben ontkend,” zei hij.

“Waarom?”

“Wel, beste vriend, je moet het zo zien. Een moord op een officier werd in die tijd gezien als gezichtsverlies voor de bezettingsmacht. De commandant zou niet graag tegenover zijn meerderen willen toegeven dat er een officier van zijn onderdeel was vermoord. Müller was een Sanitätsoffizier¹ en had daarom de rang van Oberleutnant.”

Douwe knikte. “Dat begrijp ik, maar het is vrij normaal dat in oorlogstijd militairen sneuvelen, zelfs officieren. Dat kan ook gebeuren buiten de reguliere oorlogshandelingen om, bijvoorbeeld door het toedoen van het verzet.”

“Zeker,” beaamde Höhne, “maar je roert daarbij gelijk een teer onderwerp aan. Het was de plaatselijke commandant alles aangelegen om aan zijn meerderen te tonen dat hij het verzet in zijn regio onder controle had. Dat was ook zijn opdracht. Dus een moord door het verzet kwam natuurlijk slecht uit.”

Weer dacht Douwe een poos na. “Begrijp ik uit jouw betoog dat luitenant-arts Müller is omgebracht buiten de normale oorlogshandelingen, maar ook niet door het verzet?”

“Höhne knikte. “Het heeft er alle schijn van.”

“Dus, om te voorkomen dat de commandant ter verantwoording zou worden geroepen heeft hij er een andere draai aan gegeven.”

“Zo is het,” beaamde Höhne. “Sepp Müller zou door een ongeluk om het leven zijn gekomen, was de officiële lezing.”

“Maar hij was duidelijk door messteken omgebracht,” zei Douwe.

“Die verwondingen zouden zijn verklaard,” legde Höhne uit, “doordat Müller door een aanrijding uit zijn voertuig zou zijn geslingerd en daarbij terecht was gekomen op de scharen van een ploeg waarop hij was gebotst.”

Douwe glimlachte. “Dat is inderdaad bizar en eigenlijk erg ongeloofwaardig.”

“Toch werd dit als de officiële doodsoorzaak aangemerkt,” zei Höhne.

“En zijn familie gelooft dat niet,” begreep Douwe, “wat ik mij goed kan voorstellen.”

Höhne schudde zijn hoofd. “Müller is door messteken omgebracht, maar niet tijdens een oorlogshandeling of door het verzet. Hij is werkelijk vermoord!”

“En dat is in Oude Pekela gebeurd?”

Höhne knikte. “Althans daar is zijn lijk gevonden.”

“Hoe weten jullie zo zeker dat de moord niet door het verzet is gepleegd?”

“Om twee redenen. Ten eerste heeft het verzet nimmer de moord opgeëist. Sterker nog, het werd zelfs categorisch ontkend. De tweede reden is dat er geen

---

¹ Sanitätsoffizier = letterlijk: officier van gezondheid, een militaire arts.

maatregelen werden genomen door de Ortskommandant. Kennelijk wist die dat het verzet het niet kon hebben gedaan!”

Douwe dacht weer even na. “Hij wist dat het verzet het niet kon hebben gedaan,” zei hij. “Dat is grappig, want dat betekent dat hij meer wist van zijn arts. Bijvoorbeeld wie hem dan wel had vermoord. Misschien zelfs iemand uit zijn eigen onderdeel en die hij wellicht wilde beschermen.”

“Inderdaad,” zei Höhne, “alleen kunnen wij het niet meer aan hem vragen omdat hij inmiddels is overleden.”

“Waarschijnlijk zijn er meer personen geweest die iets over die Müller weten,” zei Douwe bedachtzaam. “Hoe zijn ze eigenlijk achter zijn dood gekomen?”

“Wij weten dat zijn lijk gevonden is door de plaatselijke veldwachter,” verklaarde Höhne.

“Hmm,” zei Douwe, “die moet toch te traceren zijn, vooropgesteld dat hij inmiddels al zelf niet is overleden.”

Höhne zei: “De Staatsanwalt² wil graag een onderzoek. Hij wordt sinds jaar en dag door de familie van Müller bestookt met vragen over diens doodsoorzaak. Hij wil daar nu vanaf en dat kan alleen wanneer de waarheid wordt achterhaald.”

“Heeft hij al contact opgenomen met onze officier van justitie?” vroeg Douwe.

Höhne knikte. “De besprekingen zijn al in een vergevorderd stadium. Hij heeft mij in ieder geval toestemming gegeven om deze zaak met jou te bespreken.”

“Maar,” zei Douwe, “ik moet er ook met mijn eigen superieuren over hebben. In feite hoort onze chef-recherche toestemming te geven voor zo’n onderzoek.”

“Dat begrijp ik,” beaamde Höhne, “maar ik verwacht dat jullie officier van justitie binnenkort wel aan hem opdracht zal geven om deze zaak eens nader te onderzoeken.”

“Oké,” knikte Douwe, “heb jij inmiddels al personen kunnen verhoren in deze zaak?”

Höhne schudde ontkennend het hoofd. “Ik niet, maar een paar collega’s van het LKA³ wel. Zij zijn in Oude Pekela geweest maar werden daar niet zo netjes ontvangen. De oorlog zit daar nog diep in de mensen en de stemming was ronduit vijandig, dus schoten zij geen steek op.”

“Vind je dat gek?” reageerde Douwe. “Zo’n beetje alle Joden in de beide dorpen Pekela zijn door de bezetters afgevoerd, slechts twaalf van hen hebben de vernietigingskampen overleefd.”

Höhne knikte. “Ik weet het en de Staatsanwalt weet dat ook. Dat is dan ook zijn reden om de Nederlandse politie in te schakelen.”

“Ik begrijp het,” zei Douwe, “maar dat wil niet zeggen dat ik iets meer kan bereiken. Je ziet hoe gevoelig dergelijke kwesties hier liggen.”

“Ik besef dat het geen gemakkelijke opgave zal zijn,” zei Höhne begripvol, “maar wij, Duitsers, zullen helemaal niets bereiken omdat wij categorisch

---

² Staatsanwalt = Duitse Officier van Justitie.

³ LKA = Landes Kriminalamt: Centraal recherchebureau van een deelstaat van de Bondsrepubliek Duitsland, in dit geval van Nedersaksen.

worden tegengewerkt. Daarom is onze hoop gevestigd op iemand uit de omgeving.”

“Goed,” zei Douwe, “stuur alle documentatie over deze zaak maar naar mij toe, dan kan ik mij alvast gaan inlezen en verder zal ik het met mijn chef bespreken. Ik neem zo spoedig mogelijk contact met je op.”

Höhne beloofde het hem. Bij het afscheid zei hij: “We moeten nodig weer eens afspreken, Douwe. Hannelore wil graag kennismaken met jouw nieuwe vriendin.”

Douwe glimlachte. “Dat moeten we zeker doen, Dietrich. Ik bespreek het met Aaf en dan maken we een afspraak.”

Höhne verliet het posthuis en stapte in zijn dienstwagen waarin het interieur inmiddels bloedheet was geworden omdat hij in de volle zon stond. Met alle raampjes opengedraaid reed hij de Lindelaan uit.

Hoofdstuk 2

“Er moet een kap worden geplaatst over die telex van jullie. Dat scheelt een stuk in het lawaai. Maar die kap moet nog geleverd worden, dat kan ongeveer een week duren. Tot zolang moet je het ongemak maar even voor lief nemen.”

Aan het woord was Fokko Mulder, de groepscommandant van de landgroep Scheemda. Douwe zat bij hem op z'n kamer. Hij was op dinsdagmorgen naar het groepsbureau gegaan om de ontwikkelingen van de laatste dagen met Mulder door te nemen. Dat betrof natuurlijk vooral de veediefstallen, maar hij nam ook de gelegenheid te baat om over de irritante geluidsoverlast van het telexapparaat te klagen.

De telefoon op Mulders bureau begon te rinkelen. “Ha, Bil. Ja, die zit hier bij mij. Wat? Goed, je krijgt hem zelf.” En terwijl Mulder de hoorn aan Douwe gaf zei hij: “Bil Zijlstra voor jou.”

Na eerst wat vriendelijkheden over Douwe's vakantie te hebben uitgewisseld deelde de commandant van de districtsrecherche hem mee dat de officier van justitie in overleg met diens Duitse collega had besloten om een onderzoek in te stellen naar de dood van een Duitse legerarts tijdens de oorlog. Douwe kende inmiddels de feiten, dus hij wist waarover het ging. Het verzoek was duidelijk: of hij de zaak wilde trekken.

Nadat hij de hoorn weer op het toestel had gelegd nam hij met Mulder de details van deze zaak door. Het meest vervelende daarbij was het personeelsprobleem. Jan Vink was nu met vakantie zodat Douwe alleen zat in Westerlee. Maar ook wachtmeester Hofstra was met vakantie zodat hij ook Meeden moest opnemen in zijn surveillanceprogramma. Bovendien kwam daar nog het probleem van de veediefstallen bij.

“Weet je wat?” zei Mulder, “Ik zal kijken of ik wachtmeester Veenstra kan vrijmaken om jou in Westerlee te assisteren. Er zijn meer collega's met vakantie in deze tijd dus zullen we moeten roeien met de riemen die we hebben.”

Douwe knikte. “Ik ben nauwelijks terug van vakantie en de hele boel staat op z'n kop,” zei hij verongelijkt, “het lijkt wel of je niet eens even weg kan.”

Mulder keek hem spottend aan. “Wat is dat nou? Klagen? En je wilde nog wel zo nodig hier blijven! Tja, jongen, zo gaat het nu hier op het platteland.”

Douwe lachte zuurzoet.

Op vergoelijkende toon zei Mulder: “Gelukkig gebeurt dat niet al te vaak, maar toevallig hebben wij dit jaar last van die veediefstallen. Dat is, geloof ik, sinds 1937 niet meer voorgekomen, maar het brengt wel veel onrust onder de boeren.”

Vervolgens werd Douwe's plan besproken. Besloten werd om de komende nacht in de gehele landgroep extra nachtelijke surveillance te laten plaatsvinden. In ieder geval zou Douwe daarbij worden geassisteerd door Menno Veenstra.

“Ik weet dat het moeilijk is,” zei Douwe nadat het plan was vastgesteld, “maar toch wil ik je vragen om mij aanstaande vrijdag vrij te maken.”

“Ja, dat is zeker moeilijk,” antwoordde Mulder met een zekere geïrriteerdheid.

“Je weet,” verklaarde Douwe, “dat mijn dochter volgend jaar als ze geslaagd is voor haar eindexamen wil beginnen met haar studie voor veearts. En wij, dat wil zeggen haar moeder en ik, zijn aanstaande vrijdag uitgenodigd voor een kennismakingsgesprek op de hogeschool waar zij heeft ingeschreven en die staat in Wageningen.”

“Tja,” zei Mulder en hij schudde zijn hoofd, “tja, dat moet dan maar. Het is in het belang van je kind en dat heeft voorrang. Ik zal wel bezien hoe ik dat verder oplos. Bovendien, wanneer wij een beroep op jou doen sta jij ook altijd voor ons klaar, dus doen wij er niet kinderachtig over.”

Het liep al tegen half vier toen Douwe die middag op het posthuis terugkeerde van zijn surveillance. Vanwege Hofstra’s vakantie moest hij dus ook het gebied van Meeden bij zijn patrouille betrekken zodat hij langer onderweg was dan normaal. En het was nog steeds warm en vooral loom weer. Zijn rit bestond dan ook voornamelijk uit het genieten van het weidse landschap en het trachten zoveel mogelijk verkoeling te krijgen. Zoals gewoonlijk was er verder niets aan de hand,

behalve dan dat hij via de mobilofoon had doorgekregen dat hij om half vier op het posthuis van Westerlee aanwezig moest zijn omdat iemand had opgebeld met de mededeling dat hij aangifte wilde doen van diefstal. Toen hij daar arriveerde was het nog niet half vier, maar de betreffende persoon zat al in zijn auto op Douwe te wachten. Het bleek Krijn Lange te zijn, de directeur van het gelijknamige veetransportbedrijf.

Ze gingen het huis binnen en betraden de krappe en benauwde kamer van het posthuis waar de temperatuur behoorlijk was opgelopen.

“Sorry,” verontschuldigde Douwe zich terwijl hij een raam openzette en een gordijn tegen de felle zon sloot, “maar de koffie is op.”

“Dat geeft niets,” beweerde Lange.

Nadat zij waren gaan zitten informeerde Douwe: “Hoe gaat het met Foppe?”⁴

Lange trok een triest gezicht. “Moeilijk. Hij heeft nog lang te gaan. Eigenlijk is hij geen echte misdadiger, maar hij zit daar tussen de criminelen en daar kan hij slecht tegen. Zij accepteren hem niet.”

Douwe knikte. “Ik kan mij dat goed voorstellen, maar ik kan er helaas niets aan veranderen.”

Lange schudde zijn hoofd. “Nee, maakt u zich daar ook maar geen zorgen over. U kunt er niets aan doen.”

“En jouw vader?” vroeg Douwe. “Hoe is hij eronder?”

Lange wachtte even voordat hij antwoordde. “Ik ben bang dat hij er nog het meeste onder lijdt. Hij bezoekt Foppe elke week, maar hij kan er eigenlijk niet tegen. Hij wordt steeds depressiever.”

“Ik denk dat je professionele hulp voor hem moet zoeken,” raadde Douwe aan.

---

⁴ Lees: ‘De Heks’